

Література

1. European inventory on validation of non-formal and informal learning: country report Norway / By Odd Bjørn Ure. – Brussels: ECOTEC Research & Consulting Limited, 2005. – 11 p.
2. Glossary on transparency and validation of non formal and informal learning (2nd working paper, April 2003). – Cedefop. – 20 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eaea.org/doc/Glossary.pdf>.
3. Haugøy G. REFINE: Recognising formal, informal and non-formal education. Final report from the Norwegian sub-project / Grethe Haugøy, Frank Moe. – Bergen: SEVU, University of Bergen, 2005. – 48 p.
4. Helland H. Kartlegging av realkompetansereformen / H. Helland, V. Opheim // Skriftserie. – Oslo: NIFU – 2004. – № 6. – P. 5–14.
5. Hult Å. Validation in the Nordic countries: police and practice / Åsa Hult, Per Andersson Nordiskt nätverk för vuxnas lärande, 2008. – 60 p.
6. Skule S. Lifelong learning – Norwegian experiences. Identification and validation of non-formal and informal learning / S. Skule, O.Ure – Oslo: Fafo. Fafo-paper, 2004. – 21 p.
7. Valuation and validation of non formal and informal learning in Norway – experience and challenges. – Oslo: Vox, 2007. – 52 p.
8. Validation of non-formal and informal learning in Europe. A snapshot 2007. – Thessaloniki: CEDEFOP, 2008. – 50 p.

УДК 378.013 + 37.0

*Наталія Пазюра,
м. Краматорськ*

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

In the article the problem of the development of higher education in China is discussed. It reveals the main trends in this sphere of education that were caused by the new demands of social and economic development of the country. The most progressive and noteworthy tendencies have taken place in managerial and financial reforms that were the impact for functioning institutions of higher education as autonomous establishments to the benefit of the country's economy.

В статье рассматривается проблема развития высшего образования в Китае. Охарактеризованы основные тенденции развития этой сферы образования, которые были детерминированы новыми требованиями социального и экономического развития страны в конце прошлого – в начале нынешнего столетия. Среди наиболее прогрессивных и заслуживающих внимания реформ названы реформы управленческой и финансовой сферы, которые привели к самостоятельности высших учебных заведений.

Національні системи освіти країн світу нині зазначають впливу суспільних вимог щодо необхідності формування якісних характеристик людського капіталу, підвищення освітнього рівня спеціалістів різноманітних галузей економіки і створення ефективної системи перепідготовки

кадрів. Питання підвищення кваліфікації фахівців є складовою планів запровадження нових технологій і модернізації виробництва у країнах, що зацікавлені у конкурентоспроможності своїх товарів на світовому ринку. За таких умов освіта перетворилася на ключовий чинник економічного розвитку будь-якої країни, тому трансформаційні процеси в освітніх системах мають тенденцію до посилення.

Вища школа Китайської Народної Республіки є важливою складовою національної системи освіти. В умовах економічних перетворень наприкінці ХХ століття виникла необхідність її докорінної перебудови. В українській педагогічній науці були здійснені дослідження лише окремих напрямів розвитку освітньої системи КНР (Уюнтена, Лі Цзіхуа), але значний пласт питань щодо функціонування вищої освіти Китаю залишається поза увагою науковців. Мета нашої статті – проаналізувати головні напрями, за якими здійснювалися управлінські й фінансові реформи у вищій освіті КНР, вплив ринкових механізмів на функціонування вищих навчальних закладів Китаю, їх роль в економічному розвитку країни.

Передусім зазначимо, що особливості соціально-економічних умов розвитку Китаю наприкінці ХХ століття актуалізували завдання підвищення професійного рівня фахівців усіх галузей народного господарства, що зумовило інтенсивний розвиток всіх ланок освіти, і вищої зокрема. У 1998 р. в країні функціонувало 1984 вищих навчальних заклади (ВНЗ), 1022 з яких були «регулярні», а 962 – для дорослих. У цьому ж році у ВНЗ навчалося 3.408.800 студентів та було прийнято 1.083.600 абітурієнтів, 15.000 чоловік здобували ступінь доктора та 57.300 – магістра. Впродовж періоду 1990–1998 рр. кількість студентів коледжів і університетів збільшилося на 67 % (з 3.729.000 до 6.231.000), у галузі післядипломної освіти відбулося зростання цього показника на 114 % (з 93.000 до 198.000). До кінця 1997 р. відсотковий показник загальної кількості студентів вищої школи КНР склав 9.07 % [3, 2].

Трансформаційні процеси в освітній галузі Китаю почалися у 1985 р. з реформ системи управління, яка гальмувала ефективний розвиток вищої освіти. Надмірна децентралізація, відсутність чіткого розмежування відповідальності різних рівнів управління викликала бюрократію на місцях, і, як наслідок, дублювання спеціальностей навчальних закладів, низьку якість викладання, вузьку спеціалізацію випускників тощо. Структурна реформа освіти була найбільш значимою. У результаті її здійснення почала функціонувати багаторівнева система управління, що передбачала участь центрального й регіональних рівнів. Реформа дала імпульс започаткуванню соціального партнерства на основі наукового планування й макроконтролю центру. Подолання розрізненості у керівництві освітою уможливило

її розвиток на центральному й регіональному рівнях за умови одночасного надання автономності навчальним закладам. З цього періоду почався процес реструктуризації вищих навчальних закладів. Так, у 1992 р. їх кількість було скорочено з 251 до 135, деякі вищі заклади для дорослих було реорганізовано у регулярні. Для переважної більшості ВНЗ було запроваджено спільне управління на державному й регіональному рівнях [3, 2].

Зауважимо, що 1 липня 1998 р. Держдума видала «Рішення щодо реструктуризації, об'єднання адміністративної системи навчальних закладів, підпорядкованих міністерствам». У процесі реструктуризації Міністерство машинобудування, Міністерство вугільної промисловості, металургійної промисловості, хімічної промисловості, внутрішньої торгівлі, асоціація легкої промисловості, асоціація текстильної промисловості, бюро будівельних матеріалів і національна корпорація кольорових металів було трансформовано у 9 державних бюро, підвідомчих Державній економічній і торговельній комісії [2]. Відповідно були реорганізовані й адміністративні системи 93 регулярних коледжів й університетів, 72 коледжі й університети для дорослих, 46 політехів, що підпорядковувалися зазначеним організаціям [2]. З 1998 р. 168 вищими навчальними закладами, які до реформи були підпорядковані центральному міністерству, почали опікуватися місцеві департаменти освіти. Провінційні освітні департаменти взяли відповідальність за 8 закладів, які підпорядковувалися провінційним галузевим департаментам; 317 вищих навчальних закладів запровадили систему спільного міжінститутського забезпечення й організували 277 навчальних об'єднань; 241 заклад започаткував співпрацю з 5218 промисловими підприємствами для забезпечення освітніх послуг різних форм [3, 3].

Здійснене нами дослідження дало можливість констатувати, що нині в Китаї існує три найбільш поширених типи спільного управління вищими навчальними закладами на центральному і регіональному рівнях:

1. Управління центром і регіонами (при цьому місцеві уряди відіграють головну роль). Фінансування здійснюється центром, відповідальність за повсякденне управління покладається на місцеві уряди, що дає можливість поліпшити матеріально-технічну базу навчальних закладів, надати додаткову допомогу місцевими урядами у вигляді земельних ділянок, збільшення інвестування тощо [1, 135].

2. Центральний рівень управління відіграє основну роль, але інвестиції місцевих урядів активно використовуються для розвитку ВНЗ. У свою чергу, вищі заклади відіграють важливу роль в економічному розвитку регіонів, здійснюючи наукові дослідження, навчання персоналу підприємств тощо. На початку 2000 р. більшість вищих закладів загальнонаціонального значення уклали довгострокові угоди з регіонами щодо співпраці для по-

дальшого економічного розвитку провінцій, а місцеві уряди, в свою чергу, спрямували зусилля на матеріальну підтримку навчальних закладів (за статистикою, на початок 2003 р. місцеві уряди інвестували 11 млрд юанів на розвиток навчальних закладів, будівництво квартир для викладачів і студентських гуртожитків). У 1988 р. уряд провінції Чжецзян і Міністерство освіти КНР відкрили вищі навчальні заклади для розвитку Ханчжоу-Цзісян-Хучжоу-Шаосінського регіону, за фінансової підтримки місцевих промислових компаній, що інвестували більш 200 млн. юанів на наукові й технологічні дослідження [5, 6].

3. Міністерство освіти і Комітет розвитку і реформ КНР виділяють цільові кошти місцевим вищим навчальним закладам у провінціях, автономних регіонах і містах центрального підпорядкування західних та центральних регіонів КНР для їх подальшого розвитку. Крім того, місцевим закладам вищої школи надається матеріальна допомога з боку ВНЗ центрального підпорядкування [1, 135].

Акцентуємо увагу на тому, що «Закон КНР про вищу освіту» (далі – Закон), прийнятий 29 серпня 1998 р., забезпечив юридичну основу для організації і функціонування ефективної, досконалої системи вищої освіти. Загальне керівництво вищою освітою здійснюється Держдумою через підпорядковані відомства (станом на 2000 р. 70 % із 2200 ВНЗ були у компетенції Міністерства освіти КНР, решта були відомчими). Дозвіл на відкриття або зміни у статусі ВНЗ надається адміністративними органами Держдуми за поданням організацій провінційного рівня, автономних районів, міст центрального підпорядкування. Одночасно із функціонуванням ВНЗ загальнонаціонального й провінційного підпорядкування держава «заохочує в межах закону професійні, підприємства та інші громадські організації й громадян до створення і фінансування вищих навчальних закладів» (ст. 6) [4, 89].

У цитованому Законі передбачено функціонування курсів за спеціальними навчальними програмами вищої освіти (2–3 роки), бакалаврату (4 роки, з медичних та деяких інженерних спеціальностей – 5 років) і магістратури (додаткових 2–3 роки навчання), докторських програм (3 роки навчання) (ст. 17) [4, 94]. Запроваджені міжнародні наукові ступені: бакалавр, магістр, доктор наук (ст. 22) [4, 97] і посадові категорії: асистент, викладач (лектор), доцент і професор (ст. 47) [4, 107]. Працевлаштування випускники вищих навчальних закладів здійснюють самостійно, але під контролем уряду, що робить необхідні кроки для запобігання безробіття серед цієї категорії населення. Важливо, що в Законі наголошується на необхідності одержання випускниками глибоких спеціальних і професійних знань, навчання вважається «важливим обов'язком студентів» (ст. 56) [4, 112].

Слід зазначити, що у 1998 р. Міністерство освіти КНР видало оновлений каталог спеціальностей для коледжів і університетів і каталог для інженерних спеціальностей. Необхідність підготовки спеціалістів за інтегрованими професіями зумовило скорочення їх загальної кількості з 504 до 249 [3, 8]. Каталог передбачає 11 напрямів підготовки з філософії, економіки, юриспруденції, педагогіки, літератури, історії, точних наук, інженерії, агрономії, медицини, управління [2]. У 1998 р. 20 млн. юанів було інвестовано на модернізацію навчальних матеріалів у вищій школі та комп'ютеризацію навчальних закладів [3, 9].

Проведене дослідження дає підстави для висновку про те, що китайський уряд завжди приділяв багато уваги моральному вихованню молоді. Починаючи з 1995 р. на державному рівні здійснюється ретельний добір і затвердження обов'язкового переліку літератури для читання у навчальних закладах, проводиться відповідне позааудиторне виховання, запроваджуються різноманітні заходи для підвищення загальнокультурного рівня студентів вищих навчальних закладів. У 1998 р. Міністерство освіти КНР видало «Документ щодо посилення культурного виховання студентів університетів» і «32 правила щодо посилення культурного виховання». І хоча держава зберігає ідеологічний, політичний і адміністративний контроль за розвитком вищих закладів в країні, але він послаблений у навчальних закладах, створених іншими громадськими структурами [3, 11, 15].

Аналіз матеріалів наукового пошуку свідчить, що значні зусилля держави спрямовуються на достатнє фінансування вищих навчальних закладів. У 1999 р. згідно з проектом Всесвітнього банку 70 млн доларів США було інвестовано для поліпшення підготовки спеціалістів з ключових спеціальностей. Місцеві уряди також активно беруть участь у фінансуванні місцевих навчальних закладів, модернізації матеріально-технічної бази, сприяють оновленню змісту навчання. Відповідно до Закону значно розширюються можливості участі недержавних організацій у розвитку вищої освіти [4, 112].

Платна система навчання у вищих закладах освіти визначена «Законом про вищу освіту КНР». Запровадження платної форми навчання супроводжується дотриманням принципу рівних прав на освіту всіх громадян, наданням стипендій, позик для талановитих студентів і дозволом працювати у вільний від навчання час для студентів з малозабезпечених сімей (ст. 54) [4, 111]. Вартість навчання, матеріальне забезпечення навчального процесу і джерела надходження коштів встановлюються адміністративними органами Держдуми і провінцій залежно від собівартості навчання у кожному ВНЗ (ст. 62) [4, 114]. Отримана плата використовується відповідно до встановлених правил і не може спрямовуватися на інші цілі (ст. 64) [4, 115].

Викликає інтерес досвід китайської вищої школи у наданні навчальним закладам статусу суб'єктів ринкових відносин із правом здійснювати підприємницьку діяльність. У Законі наголошується, що головна функція ВНЗ – забезпечення державних і суспільних інтересів у підготовці висококваліфікованих спеціалістів, а не отримання прибутку. Але Закон не забороняє здійснення вищими навчальними закладами підприємницької діяльності (оренда, друкарські послуги тощо). Прибутки від виробничих підприємств, що організуються при вищих навчальних закладах, або за надання консалтингових послуг та інших способів використання інтелектуальної власності навчальних закладів спрямовуються на їх розвиток (ст. 63) [4, 115].

Дослідження показало, що одним із шляхів диверсифікації структури вищих закладів був процес їх реорганізації, об'єднання й підпорядкування місцевим адміністративним органам. Навчальні заклади, якими керували центральні органи, почали функціонувати під місцевим, або спільним управлінням центральних та регіональних рівнів. Характерною особливістю таких закладів є їх активна участь у розвитку місцевої економіки. Наприклад, 15 вересня 1998 р. Чжецзянський університет, університет Ханчжоу, Чжецзянський сільськогосподарський університет, Чжецзянський медичний університет об'єдналися у Чжецзянський університет, який став одним із найбільших університетів країни, що здійснює підготовку за 13 національними ключовими спеціальностями державного значення. На його базі функціонують 10 лабораторій державного рівня, 2 дослідних центри державного рівня з інженерних спеціальностей, 2 технологічних дослідних центри [2]. Міністерство освіти спільно з Чжецзянським провінційним урядом несуть відповідальність за розвиток та функціонування Чжецзянського університету, який раніше був підпорядкований безпосередньо Міністерству освіти КНР [2]. Така практика сприяє усуненню дублювання у підготовці фахівців здійсненню підготовки за інтегрованими професіями. Крім того, постійно з'являються нові напрями досліджень, запроваджуються нові технології, що позитивно позначається на розвитку потенціалу навчального закладу й поліпшенні його матеріально-технічної бази [5, 14].

Вищі навчальні заклади КНР активно співпрацюють з великими та середніми підприємствами і громадськими організаціями, що сприяє процесу інтеграції освіти з наукою і виробництвом. Така співпраця виявилася взаємовигідною, оскільки державні бюджетні надходження до вищих навчальних закладів, залишаючись основним джерелом фінансування, поповнюються підприємства і громадськими організаціями. З 80-х років минулого століття вищі навчальні заклади КНР почали брати участь у технічному розвитку місцевої промисловості, що значно підвищило прибутки підпри-

емств. Наприклад, в університеті м. Тяньцзін було розроблено технологію, впровадження якої на понад 1000 великих і середніх підприємствах дало можливість одержати прибуток у розмірі 500 млн юанів. У Чжецзянському університеті було розроблено сучасні автоматизовані технології виробництва, економічна вигода від яких склала 200 млн юанів [5, 5].

Як свідчить аналіз літературних джерел, університет Цзіньхуа співпрацює з понад 1000 великих і середніх підприємств Пекінського муніципалітету та провінцій Хебей, Цзянсу, Чжецзян, Гуандун і Шаньдун. Університет і Пекінський муніципальний уряд організували Координаційну групу з метою її активної участі у капітальному економічному розвитку районів. У серпні 1998 р. університет Цзіньхуа і Пекінський муніципальний уряд відкрили Цзіньхуа – Пекінській інститут індустріального розвитку [5, 7]. Чжецзянський університет запровадив співробітництво з понад 20 провінціями і такими містами як Тяньцзін, Ханчжоу, Нінбо, де було створено більш ніж 30 дослідно-виробничих комплексів. Відповідно до статистичних даних, у провінціях Цзянсу і Ляонін 80–90 % великих і середніх підприємств взаємовигідно співпрацюють з вищими навчальними закладами своїх провінцій [5, с. 7].

На сучасному етапі розвитку вищі навчальні заклади КНР почали використовувати свою матеріально-технічну базу і кадровий потенціал для здійснення практичних наукових досліджень, які спрямовуються на подальший економічний розвиток країни. Вони беруть участь у конструюванні науково-технічного парку, запровадженні високотехнологічних виробництв. Наприклад, дослідна група Пекінського університету не тільки модернізувала друкарське виробництво в КНР, але й завоювала 90 % ринку китайського друку. Електронні технології друку здобули ряд високих нагород і сприяли виробництву продукції із значним економічним прибутком [3, 17]. Університет Цзіньхуа здійснив 863 програми досліджень з питань розвитку високих технологій, результати яких були використані більш ніж 20 підприємствами країни. Окремі з них вибороли нагороди Американської інженерної асоціації [5, 11]. Такі дослідження у галузі високих технологій заклали основу для трансформації національного виробництва у високотехнологічне і конкурентоспроможне на світовому ринку.

Важливого значення набуває те, що Університетська координаційна мережа науки і технологій ініціювала використання мультимедійних засобів в університеті Цзіньхуа та 6 інших університетах країни для презентації результатів проведених досліджень, що допомагає підприємствам бути добре поінформованими щодо останніх наукових досягнень й одержаних результатів. У 1999 р. 30 університетів країни приєдналися до цієї мережі з метою презентації результатів своїх досліджень [5, 12].

Вищі навчальні заклади КНР відіграють важливу роль у розвитку сільськогосподарських районів. Вони не тільки готують кадри, а й здійснюють наукові дослідження для підвищення продуктивності сільськогосподарської галузі. Наприклад, проект розвитку сільськогосподарських районів Китайського сільськогосподарського університету отримав національну нагороду за поширення наукових досягнень і високих технологій у сільської місцевості. Упродовж понад 10 років сільськогосподарський університет у провінції Хубей здійснював наукові дослідження щодо пожвавлення економічного розвитку у гірській місцевості Тайханшан. У сільськогосподарському університеті Сичуань виведено особливий сорт рису, який одержав національну нагороду за наукові інновації. Застосування результатів дослідження сприяло тому, що на 9 млн гектарів урожай зріс на 4.58 млрд кілограмів. Економічна вигода від впровадження такого наукового відкриття становила 5 млрд юанів. Упродовж 1985–1995 рр. вищі навчальні заклади КНР виконали понад 10.000 сільськогосподарських проектів, з яких 3.000 були використані у виробництві із прибутком 350 млрд юанів [5, 10].

Наприкінці 80-х років ХХ ст. для раціонального використання інтелектуального потенціалу вищих навчальних закладів у КНР почалося створення науково-технічних підприємств при ВНЗ. Такі підприємства почали швидко розвиватися, і вже 1998 р. в країні функціонувало 2.355 високотехнологічних університетських підприємств, загальний прибуток яких склав 21.826 млрд юанів. Найбільш відомими з них є «Дослідна група» Пекінського університету, підприємство «Тунтан і цігуан» Університету Цзіньхуа, «Фухуа» Фуданського університету, «Арпай» Південно-східного університету, «Англі» Шанхайського та інші [5, 12].

Крім здійснення підприємницької діяльності вищі навчальні заклади КНР беруть активну участь у підготовці, перенавчанні й підвищенні кваліфікації виробничого персоналу. Загальна кількість дослідних національних, провінційних і міністерських ключових лабораторій дорівнює 200, понад 1.000 інститутів і дослідних центрів займаються питаннями впровадження досліджень і технологічного розвитку виробництва в країні. Такі об'єднання являють собою як національні, так і регіональні бази з підготовки фахівців, особливо у галузі післядипломної освіти [5, 13]. Результати досліджень, які здійснюються у вищих навчальних закладах, значно поліпшують їхнє фінансування, матеріально-технічне забезпечення, сприяють підвищенню професійного рівня педагогічного персоналу, якості викладання, а також модернізації змісту, форм і методів навчання, посилюють практичну складову професійної підготовки.

Вважаємо за доцільне наголосити, що у Китаї відбувається не тільки процес активного розвитку власних наукових розробок у галузі вищої освіти, але й створюються умови для використання прогресивних ідей зарубіж-

ного досвіду. Так, міжнародний обмін студентами сприяє вивченню світових досягнень у педагогічній галузі, що позитивно позначається на якості підготовки спеціалістів. Дослідницькі матеріали свідчать, що китайський уряд приділяє багато уваги цьому питанню. Починаючи з 1978 р. встановлюються міжнародні зв'язки між КНР і 154 країнами, 300.000 китайських студентів навчалися за кордоном у більш ніж 100 країнах. Водночас до Китаю було направлено 210.000 іноземних студентів, а 1.800 китайських викладачів набули міжнародного досвіду та 40.000 іноземних викладачів і спеціалістів з освіти було запрошено до Китаю [3,18].

На конференції з питань обміну студентами, що відбулася 16 лютого 1998 р., таку практику міжнародного обміну було визнано необхідною умовою «поглиблення реформ, поліпшення управління і забезпечення якості освіти для досягнення економічного розвитку» [2]. Китайський уряд прийняв політику «підтримки міжнародного обміну студентами, заохочення студентів до повернення в Китай та використання одержаного досвіду для подальшого економічного розвитку країни» [3, 18]. Тобто, політика відкритості, що проводиться в Китаї, сприяє вивченню корисного зарубіжного досвіду для розвитку і модернізації системи вищої освіти, зміцненню взаємовідносин між КНР та іншими країнами.

Таким чином, у китайських вищих навчальних закладах відбувається активний процес реформування. Основна мета реформ – створення якісно нової системи освіти, яка має відповідати вимогам науково-технічного прогресу, економічного й культурного розвитку, забезпеченню країни висококваліфікованими спеціалістами. У процесі реорганізації вищої школи в КНР було запроваджено інноваційні способи поліпшення матеріально-технічного становища навчальних закладів, проведено децентралізацію системи управління, створено умови для інтеграції освіти, науки і виробництва на взаємовигідній основі й заохочення навчальних закладів до активної участі у наукових дослідженнях державного рівня.

Як бачимо, важливим досягненням реформування вищої освіти КНР є перерозподіл прав між центральним і регіональними рівнями управління, посилення автономності ВНЗ, запровадження механізмів багатоканального фінансування. Вищі навчальні заклади КНР відіграють важливу роль в індустріалізації регіонів і розвитку високотехнологічних виробництв. Такі досягнення підвищують престиж науки і освіти. Виважена стратегія китайського керівництва, створення фундаментальної законодавчої бази, аналіз практики співробітництва із зарубіжними навчальними закладами дали можливість китайським вищим навчальним закладам не тільки вижити у складних умовах значних перебудов, але і впевнено заявити про посилення позицій на світовому ринку освітніх послуг.

Література

1. Лю Цзайци. Высшие учебные заведения в Китае в условиях совместного управления це.
2. Li Haisheng. Chronicle of major educational policies of china (1997 – 1999): educational milestones of 1998. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: chinagate.com.cn/2002.07.09/
3. 中国高等教育。中华人民共和国教育部国际合作与交流司。北京 2000. (Вища освіта в КНР, Міністерство освіти КНР. – Пекін, 2000. – 28 с.).
4. 中华人民共和国 教育法律集。外文出版社，北京，1999. (Закони КНР з питань освіти. – Пекін, 1999. – 185 с.).
5. 中国高等学校的科技工作。中华人民共和国教育部国际合作与交流司。北京，2000. (Наукові дослідження в навчальних закладах Китаю, Міністерство освіти КНР. – Пекін, 2000. – 16 с.).

УДК 371

*Неоніла Побірченко,
м. Київ*

ОСОБИСТІСНІ ЧИННИКИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Personal factors of the professional development of specialists of the market economy are described. Psychological features of the professional development factors of specialists are given. They are permanent contradictions between the traditional way of a personality attitude to labor and the new market one, unexpected and non-determined by a personality.

Описаны личностные факторы профессионального развития специалистов рыночной экономики. Приведены психологические особенности факторов профессионального развития специалиста рынка, к которым отнесены постоянно действующие противоречия между традиционно сложным способом отношения личности к труду и новым – рыночным, неожиданным и самостоятельно неопределённым личностью.

До особистісних чинників професійного розвитку фахівців ринкової праці віднесено насамперед внутрішні суперечності як джерело розвитку, а також суперечності між особистістю та її макросоціальним та мікросоціальним оточенням.

Фахівець ринкової економіки постійно перебуває в стані вирішення суперечностей між власними внутрішніми силами – бажаннями, інтелектуальними можливостями та вимогами ринку й реалізації економічної ситуації. Фахівець переживає розходження між власною позицією, принципами та зовнішніми умовами ринкової праці.

У постійних суперечностях перебувають мета, завдання особистості, наявні засоби їх досягнення; прагнення, потреби і економічні можливості